

INHOUD

- advertenties
- jaarboek 1991
- heemkundige bijdragen
 - . februari, sprokkelmaand
 - . het weer
 - . bijgeloof
- de 107

Heemkundige Kring v.z.w. "Norbert de Vrijter" Lille

Rek. nr. : 954-7353871-55

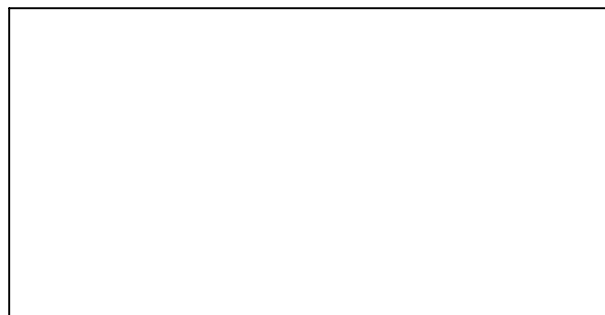
"Norbert de Vrijter" V.Z.W.

p.a. Jos Aerts, Boskant 17
2275 Lille

afgiftekantoor 2275 Lille

MEDEDELINGEN

- afhalen jaarboek 1991
zondag 8 maart '92
gemeentelijke jongensschool
Rechtestraat 69, Lille
(10 – 12 en 13 – 17 uur)

DRIEMAANDELIJKS KONTAKTBLAD
VAN DE HEEMKUNDIGE KRING
'Norbert de Vrijter'

Negende jaargang nr. 36 jan. 1992.

insert-reklame

Jaarboek 1991

Lille

Gierle

Poederlee

Wechelderzande

HET JAARBOEK 1991 IS AF TE HALEN VOOR DE LEDEN DIE VOORINTEKENDEN
OP ZONDAG 8 MAART 1992 IN DE GEMEENTELIJKE JONGENSSCHOOL RECHTESTRAAT 69
TE LILLE VAN 10 TOT 12 UUR EN VAN 13 TOT 17 UUR. OOK ZIJ DIE NIET
VOORAF INSCHREVEN KUNNEN HIER HET JAARBOEK KOPEN.

Jaarboek 1991

Zoals elders in dit kontaktblad gemeld is het JAARBOEK 1991 van de pers gerold en te bekomen op zondag 8 maart 1992 in de gemeentelijke jongensschool, Rechtestraat 69 te Lille van 10 tot 12 uur en van 13 tot 17 uur.

Vooreerst gaat onze dank uit naar de schrijvers die een bijdrage leverden in dit jaarboek. Dank zij hen is dit negende jaarboek van de heemkundige kring Norbert de Vrijter andermaal een waardevol dokument geworden met publicaties die betrekking hebben op de vier Lilse deelgemeenten.

Een greep uit de inhoud:

- de banmolen van Lille door Adolf C.J.Verdegem
- de kerkzangers van Sint-Cecilia te Poederlee door L.Van Gestel-Destombes.
- Brabantse steden onder de Romeinen naar enkele plaatsnamen door L. De Wachter.
- de predikstoel in de O.-L.-Vrouwkerk van Gierle door W. Van Den Branden.
- vader vertelde over de tijd van toen. . . . door K. Van Peer.
- fotografische documentatie:
 - de familie Sche(y)ltjens door E.Peeters
 - een jubileumstoet te Lille in 1913 door W.Van den Branden
 - een leverancier te Wechel anno 1926 door R.Dillen

Zoals u ziet bevat het jaarboek weer bijzonder aantrekkelijke artikels.

We wensen al onze leden veel leesgenot. We hopen dat al de leden andermaal intekenen voor ons volgende jaarboek 1992 en alzo lid blijven van de heemkundige kring die volgend jaar zijn tienjarig bestaan viert met een jubileumuitgave van een jaarboek.

HEEMKUNDIGE BIJDRAGEN.

Februari, sprokkelmaand.

*Ik heet Februarius naer Febris. Koud en vorst,
en zoo der zonneshijn niet straelde op de korst,
die ik op 't water maek : Ik zou den moed verliezen,
mijn aert is streng, ik zou den Pot aen 't vuur bevriesen.
Deze naam werd pannekoekmaand.*

Deze naam werd aan de Roomse kalender toegevoegd door een Romeinse Koning Numa Pompilius. De traditionele reinigingsfeesten werden dan gehouden. Onze voorouders behielden de betekenis van deze naam wanneer ze de maand *Reinigingsmaand* noemden.

De meest Vlaamse namen zijn: *Sprokkel-*, *schrikkel-*, *blijde-*, *dooi-*, *kort-*, *lichtmismaand*. De Saksers noemden ze *Koekenmaand* zinspelend op het offer dat men aan de Zonnegod bracht. Onze voorouders spraken ook wel eens van *Sellemaand* : een zele is onder andere een gietkoek, plattekoek, een vla. *Sellemaand* betekent pannekoekmaand.

Dit jaar is februari één dag langer, want 1992 is een schrikkeljaar. Een schrikkeljaar is een jaar dat deelbaar is door vier (zonder rest!) behalve wanneer het eeuwcijfer niet deelbaar is door vierhonderd (bijvoorbeeld: 1900).

Schrikkeljaar komt van "schricken" wat betekent: een grote stap nemen.

Deze kunstmatige ingreep in de kalender is er nodig, opdat we "bij de tijd zouden blijven". Met die periodieke invoering van een extra-dag maken we "goed" wat we in de vorige drie jaren te kort hebben genomen aan tijd. Dit heeft alles te maken met de stand van de aarde t.o.z. van de zon.

De reden waarom februari maar 28 dagen telt, stamt ook uit de Romeinse periode.

Julius Caesar bracht de verandering aan de kalender en gaf de maanden 30 of 31 dagen, aan de maand februari 29. Aan de zevende maand gaf hij er 31, en noemde ze naar zijn naam Julius. Keizer Augustus die zijn naam ook wilde hechten aan een maand, nam de achtse, maar vond die 30 dagen te weinig. Hij voegde er een bij en ontnam ze aan februari; die toch al onregelmatig was. Van toen af telt *het kort maandeke* er maar 28.

Met **Lichtmis** (2 februari) zijn we nog volop in de winterperiode. Toch kent de boer de leuke woordspeling: men kan van nu af bij het werk het "licht missen". Toch laat men zich nog het best niet misleiden door de eerste zonnestrallen, want:

*"Als Maria haar kerkgang doet
Met warme zonneshijn,
Er zal meer sneeuwen ijs en vorst
Dan van te voren zijn."*

In het vooruitzicht van het nieuwe werkseizoen gebeurde op Lichtmis of op 1 maart de wisseling van het dienstpersoneel. Het woord "lichtmis" in de betekenis van "losbol" zou voortkomen van "lichtmissen", dit is Lichtmisvieren. Dit feest was

steeds een gelegenheid voor sleppartijen naar aanleiding van het vertrek van de dienstboden, die hun dienst verlieten, hetzij om te trouwen hetzij om elders te gaan werken. Deze uitspattingen kunnen eveneens overblijfselen zijn van de oude feestviering ter ere van het licht, gepaard met de reinigingsgebruiken.

Op deze dag voor de hoogmis, wijdde men de kaarsen, die een grote rol speelden in het religieuze leven van ons volk. Het was deganse kaarsenvoorraad voor een gans jaar. Men zal ze ontsteken, bij dood en onheil, wanneer bliksemschichten boven huis en stal door de lucht flitsen met ratelend dondergerommel. Soms liet men wat smeltende was van de kaars in het zaaigraan lekken om het kiemen te bevorderen.

Als de boer na de kaarswijding thuiskwam uit de kerk, werd de kaars ontstoken en deed hij er de ronde mee door de stal. Tussen de hoorns van de runderen en de geiten, tussen de oren van de paarden en de schapen, op de kop van alle dieren werden drie druppels neergelekt, om het vee tegen ongeluk te beschermen. Vooraleer de kaars te doven, dropen ook drie druppels in de pet van de boer en van zijn zonen. Bij het betrekken van een nieuw huis was het de gewoonte de kaars aan te steken en er wat was te laten aflekkeren op de drempel van de buitendeuren.

Lichtmis is ook een van de grote Mariafeesten. Het is tevens een van de traditionele "pannekoekdagen". Naast de vele fooidagen - bij het binnenhalen van de oogst - zijn vastenavond en Lichtmis de voornaamste; immers:

*"Met Lichtmis is geen vrouwke zo arm
of ze maakt er haar panneke warm."*

Houdt dit nog verband met de feestelijkheden van de wisseling van het dienstpersoneel? In dit geval zouden onze pannekoeken terugwijzen naar de haardkoeken die bij de haarden het middelpunt van het huis, moesten gegeten worden om de dienstboden in de huis-en arbeidsgemeenschap op te nemen en hen te vrijwaren tegen heimwee.

Toen de **Loting** nog een feit was, gebeurde die traditiegetrouw op de eerste dagen dan deze maand. De jongens kwamen, hoed en vest met papieren bloemen versierd, naar de hoofdplaats van het kanton om deel te nemen aan de militieloting. Men weet hoe akelig het klonk: soldaat worden. Sommigen hadden liever een vingerlid afgekapt dan in de krijgsdienst te gaan. De grote schrik voor een slecht nummer deed verschillende middelen gebruiken om het noodlot te weren.

Talrijk waren de talismans.

Zo begaven zich de lotelingen om middernacht op het kerkhof bij het laatst geopend graf en namen de aarde ervan die, in een zakje genaaid, bij de trekking in de linkerhand gehouden werd. Anderen brachten die aarde onder de nagel van de duim en wijsvinger waarmee ze het lot moesten trekken.

Krachtiger was het bidden van het zogezegde *Gebed van Keizer Karel*, dat, na acht dagen gebeden te zijn, rond de rechter arm

werd gebonden.

Muntstukken met een gaatje erin, of met een kruis ingegrift, mollepootjes, vlierbladeren waren zaken die geluk aanbrachten Rond de dagen van de loting werden. deze dingen op de buiten door marskramers aan de man gebracht.

Het *eerst ontmoeten* van een vrouw was een slecht voorteken, een man bracht geluk; 's morgens het bezoek ontvangen van een jongeling die een slecht nummer getrokken had, bracht onheil. De zusters en verloofden van de lotelingen staken ook een kaars aan: stille vlam was een goed teken, dansende vlam zou een slecht nummer geven.

De jongens van het dorp trokken in groep naar de kantonplaats; het hart klopte wel, maar in compagnie zongen ze allerhande liederen. Aan het gemeentehuis gekomen, vonden zij er de kramers met papieren bloemen en gote cijfers. Na de loting werd het gekocht en dan; zingend en springend; arm aan arm, bezochten ze de herbergen. De herbergiers deden goede zaken; de droefgeestigen moesten getroost worden en met de gelukkigen moest er gejubeld worden.

Het weer

Februari is een echte wintermaand. Dat het zo hoort, vinden we in de volgende spreuken

Sprokkel komt verklaren
dat men hout en kool moet sparen
want in maart is er nog tijd
dat de beer op schaatsen rijdt...

Ligt de wind in februari stil
dan komt hij zeker in april.

Maakt februari een brugge streng en straf,
meert die breekt ze weder af.

Niets van de lente wordt verwacht
zo februari is te zacht.

Februari is nooit zo fel,
of zij "geeft drie zomerse dagen wel.

Regen in februari is mest op de akker.

Bijgeloof

Kinderen in februari geboren blijven meestal klein!

Geraadpleegde werken: _____

Paul van Zummeren : Uit de groten volkskalender

Dr.K.C.Peeters : Eigen aard

G.Celis : Volkskundige kalender voor het Vlaamse Land.

De 107

Er zijn er die iets doen.
 Er zijn er die niets doen.
 Er zijn er die denken dat zij iets doen.
 Er zijn er zeven die iets doen.
 Er zijn er twintig die discussiëren
 over wat die zeven doen.
 Er zijn er tachtig die de schouders ophalen
 als die zeven iets doen.
 Het gebeurt dat één der honderd de manier
 komt uitleggen aan één der zeven
 hoe hij het zou moeten doen.
 Eén der zeven is het dan plots inwendig beu
 maar uitwendig houdt hij de glimlach.
 En hij zwijgt, want hij heeft niet
 de gewoonte te veel te praten
 Ten andere, hij heeft iets te doen.

Eugène Mattelaer

78B

OVERGENOMEN UIT : ZWALUW WAAR Vlieg JE NAAR TOE? DOOR EUGENE MATTELAER

UITGAVE DRUKKERIJ MATTHYS KNOCKE